

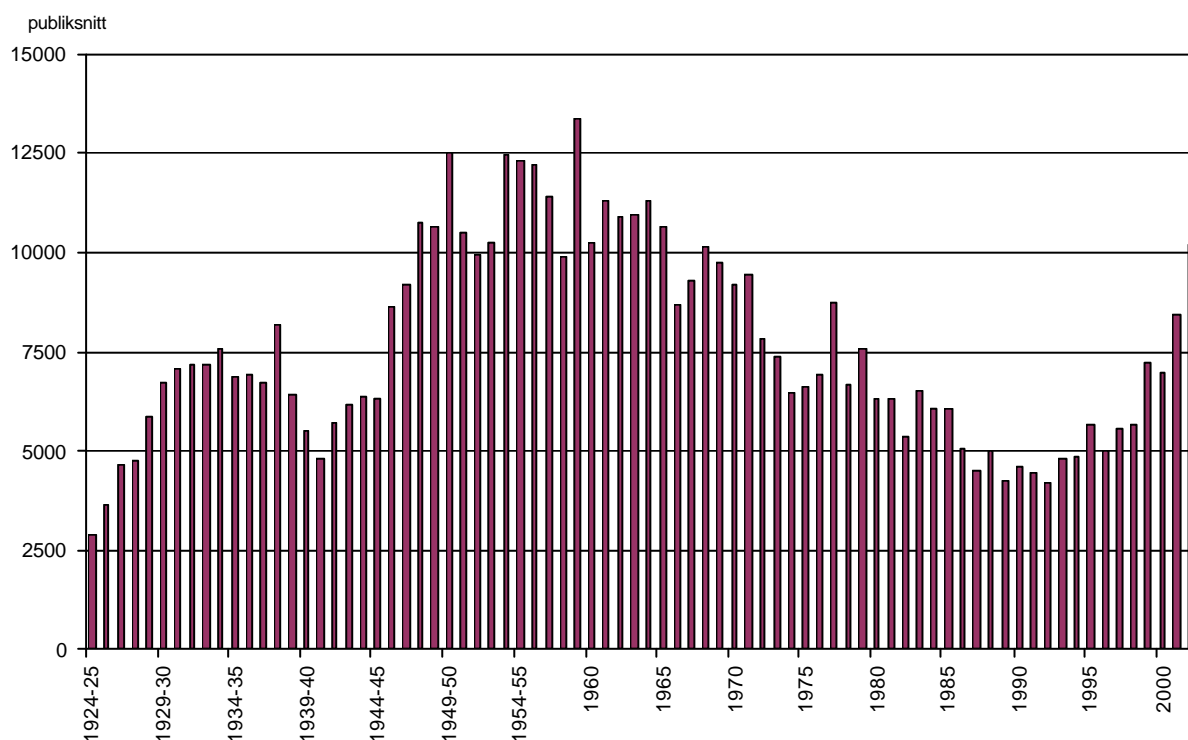
Rekordartad publikutveckling! – av Jimmy Lindahl

Det har den senaste tiden skrivits mycket om den fina publikutveckling som allsvenskan för tillfället visar upp, och det med all rätt. Jämfört med de mörka publikåren kring 1990, med experiment som slutspel och mästerskapsserie, har det allsvenska publiksnittet ökat med 143 %, och de senaste fyra åren har publiksnittet ökat med 80 %. Även här i SFS-Bolletinen kan det med tanke på denna utveckling vara intressant att göra en historisk tillbakablick. Nu skall det dock sägas att det inte är enkelt att jämföra publiksiffror. Redovisade uppgifter gäller ibland betalande och ibland närvarande publik. Det varierar lite över tiden, och det är inte speciellt tydligt om uppgiften avser den ena eller den andra typen. Dessutom revideras publiksiffrorna allt som oftast långt efter det att matcherna spelats. Föregående säsong blev exempelvis plötsligt i december den bästa säsongen publikmässigt sedan 1965, då publiksnittet höjdes med 31 åskådare (till 10 180) jämfört med det som redovisades vid seriens avslutning i början på november och därmed passerades nivån för 1968 med 21 åskådare.

Detaljuppgifterna i denna artikel bygger på uppgifter som lämnats i tidningar och årsböcker, och den osäkerhet det innebär. Uppgifterna om det totala publiksnittet respektive säsong är däremot hämtade från Svenska Fotbollförbundets redovisning hösten 2002.

Samtliga uppgifterna är inklusive slutspelen 1982-90 och mästerskapsserien 1991-92.

Publiksnittet i allsvenskan 1924/25 – 2002

Som det nämndes inledningsvis har publikutvecklingen de senaste åren varit närmast explosionsartad och det är egentligen bara två perioder i allsvenskans historia som kan konkurrera när det gäller snabb publikökning. Först är det åren under slutet av 1920-talet då allsvenskan som institution etablerades för en bredare allmänhet och snabbt blev allt mer populär. På fem år mellan 1925 och 1930 mer än fördubblades antalet åskådare på de allsvenska matcherna. Efter en tydlig nedgång för publiksiffrorna under beredskapsåren i samband med andra världskriget nästan fördubblades sedan antalet åskådare på fem år mellan 1945 och 1950. Tjugoårsperioden mellan slutet av 1940-talet till slutet av 1960-talet kan sägas utgöra allsvenskans gyllene publikepok med minst 10 000 åskådare i snitt under 17 av dessa säsonger. Den tredje fasen av snabb publikutveckling befinner vi oss i just nu med en ökning på mer än 80 % under de senaste fem åren.

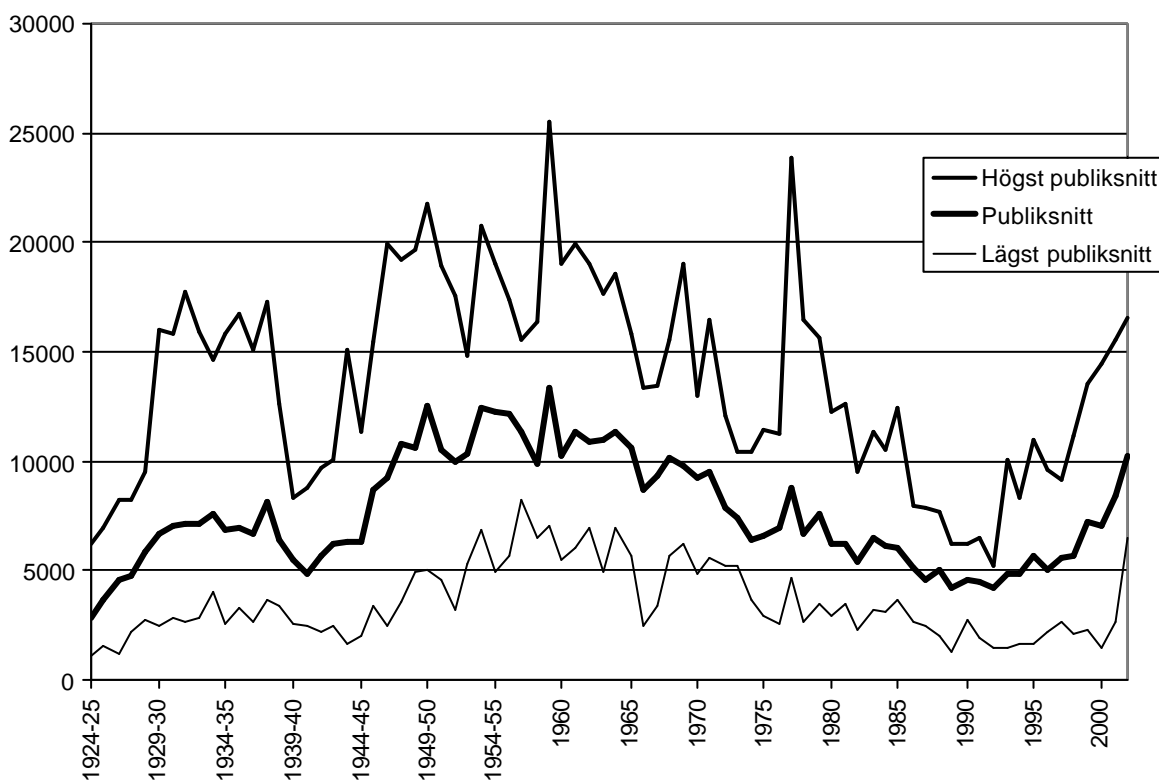
Tiotusen – en magisk siffra

Tiotusen åskådare. Inom svensk fotboll har denna siffra på något sätt blivit magisk. Inte endast på de stora arenorna i landet går det komma upp i denna publiknivå, utan på huvuddelen av de allsvenska arenorna är det möjligt att emellanåt passera denna åskådargräns. Intressant kan det därför vara att notera att det allsvenska publiksnittet under 2002 för 18:e gången nådde över just denna magiska gräns. Första gången var säsongen 1947/48 och under de närmast följande 18 säsongerna fram till 1965 uppgick publiksnittet till mer än 10 000 åskådare 16 gånger. De enda säsongerna med minst 10 000 i snitt som ligger utanför denna gyllene publik era, är det närliggande 1968 och så då 2002! Detta styrker bilden ytterligare att den föregående säsongen måste betraktas som historisk ur publik tillströmningsperspektiv.

Det högsta publiksnittet är från 1959, då publikintresset efter det framgångsrika VM-slutspelet året innan på hemmaplan var på topp. I snitt såg 13 369 åskådare de 132 allsvenska matcherna nämnda säsong, och alla tiders allsvenska publikrekord är också från just detta år. Onsdagen den 3 juni 1959 närmare bestämt, då 52 194 åskådare såg derbymatchen på Nya Ullevi mellan IFK Göteborg och Örgryte IS. Trots ”bortaplan” i just denna match är Örgryte ändå den klubb som redovisar det högsta hemmasnittet under en säsong, 25 520 åskådare såg i genomsnitt Örgryte IS elva allsvenska hemmamatcher 1959. Nu var det inte endast Örgryte som hade bra publiksnitt denna säsong. Åtta av de tolv lagen redovisar ett publiksnitt högre än 10 000 åskådare, och Halmstads BK som hade serie ns sämsta hemmasnitt uppvisar ändå goda 6 992 åskådare per match. En gång har dock laget med sämst publiksnitt haft högre publiksnitt än 1959, bäst bottennotering innehar ändå just Halmstads BK med publiksnittet 8 223 åskådare två år tidigare, dvs säsongen 1956/57.

Med tanke på att 1959 är det bästa publikåret genom tiderna, bör det kanske noteras att själva VM-säsongen, mammutallsvenskan 1957/58, inte uppvisar ett speciellt bra publiksnitt. Endast 9 879 åskådare såg i snitt de allsvenska matcherna den säsongen, då stod själva VM-slutspelet i fokus istället. Under själva VM-året 1958 var publiksnittet 9 591 åskådare.

I nedanstående diagram ges en överblick inte endast av det totala publiksnittet utan även publiksnittet för det lag som hade det bästa respektive det sämsta publiksnittet respektive säsong.

Studeras diagrammet lite närmare framgår det att det speciellt är den höga lägsta nivån som utmärker 2002. Publiksnittet 2002 – 10 180 – var som det framgår av ingressen det 17:e högsta genom tiderna. AIKs hemmasnitt på 16 551 åskådare är bra, men 20 säsonger har det bästa hemmasnittet ändå varit högre och så ”sent” som 1977 hade exempelvis IFK Göteborg 23 796 åskådare i snitt på sina hemmamatcher. Det som istället står sig historiskt bäst är GIF Sundsvalls 6 476 åskådare i snitt som säsongens sämsta publiklag. Endast sex säsonger har det sämsta snittet varit högre än så. Halmstads BK 1956/57 och 1959 är redan omnämnda, övriga säsonger med bättre lägstasnitt är 1964, 1962, 1953/54 och 1957/58.

Vilka klubbar är det då som normalt redovisar de bästa publiksiffrorna? Här kommer naturligtvis storstadsklubbarna i topp. AIK har haft det bästa publiksnittet under 32 av allsvenskans 78 säsonger, närmast följer IFK Göteborg som haft det bästa publiksnittet 23 gånger. De två lagen står i en viss särklass. På tredje plats kommer Örgryte IS med bäst publiksnitt sex gånger och strax därefter skånelagen Helsingborgs IF och Malmö FF som varit publikbäst fem gånger var. Totalt är det endast tio lag som toppat publikligan någon gång, och vid sidan av de fem nämnda är det Djurgårdens IF (3) och GAIS, Hammarby IF, Örebro SK och Östers IF (alla 1) som nått denna position. Stockholmslagen har alltså totalt varit publikmässigt bäst 36 gånger och göteborgslagen 30 gånger. Skånelagen har varit i topp 10 gånger och sparvarna i tranedansen får väl då Örebro och Öster vara.

Ö-lagen Örebro, Örgryte och Öster har för övrigt inte endast haft det bästa publiksnittet under en säsong. De har även haft den något mindre trevliga äran att redovisa det lägsta publiksnittet under en säsong. Totalt är det 26 olika klubbar som någon gång haft minst hemmapublik i allsvenskan under en säsong. Flest gånger är det Åtvidabergs FF som hamnat i denna position – 13 gånger – varav deras första guldsäsong 1972 är en av dessa! Näst flest gånger har Degerfors IF (11) haft lägst snittpublik och därefter följer Landskrona BoIS (10). Det lägsta publiksnittet över huvudtaget kom redan premiäråret 1924/25, då Västerås IK hade 1 125 åskådare i snitt på sina hemmamatcher.

Nykomlingar har haft det sämsta publiksnittet 20 gånger och lag som åkt ur allsvenskan har haft det 31 gånger. Lag som tagit medalj har haft det sämsta publiksnittet sju gånger och ett av dessa medaljlag är som ovan nämnts de svenska mästarna Åtvidabergs FF 1972.

Allsvenskans högsta publiksnitt har en allsvensk nykomling lyckats nå sju gånger. IFK Göteborg 1951/52, Örgryte IS 1959, AIK 1963, Östers IF 1968, IFK Göteborg 1977, Örebro SK 1989 och Helsingborgs IF 1993. De svenska mästarna (inkl. seriemästarna 1924/25-29/30) har 19 gånger haft det bästa publiksnittet. Första gången Örgryte IS 1925/26 och senast AIK 1998.

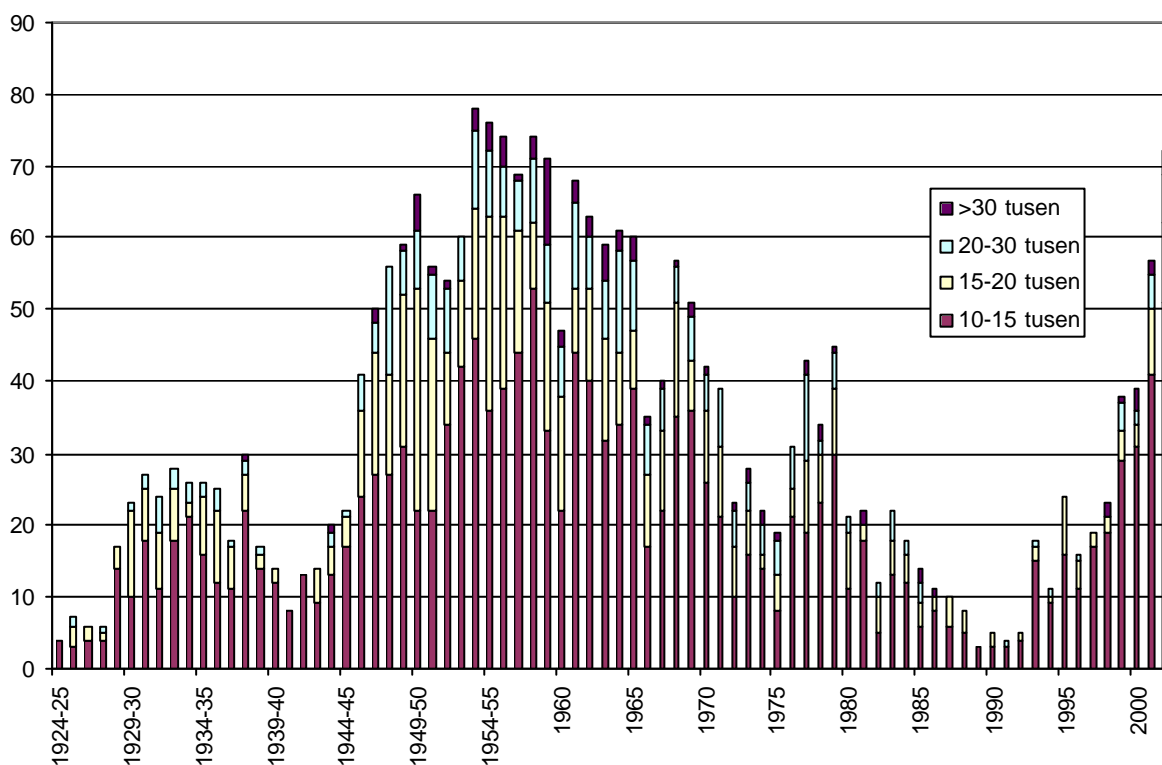
Antal matcher med minst tiotusen åskådare

Hur ofta har då de allsvenska lagen haft minst tiotusen åskådare på sina hemmamatcher? Totalt har denna magiska nivå passerats i 2 598 matcher, 2 570 gånger i allsvenska matcher, 2 gånger i mästerskapsseriematcher och 26 gånger i slutspelsmatcher. I genomsnitt innebär det att 33 matcher per säsong haft minst tiotusen åskådare.

Tio lag har haft tiotusen åskådare på sina hemmamatcher minst etthundra gånger. I topp ligger IFK Göteborg med 412 matcher, men tätt därefter kommer AIK med 410 matcher. Malmö FF följer sedan med 342 matcher, Djurgårdens IF 236 matcher, Hammarby IF 170 matcher, GAIS 160 matcher, Helsingborgs IF 150 matcher, IFK Norrköping 148 matcher, Örgryte IS 125 matcher och IF Elfsborg med 104 matcher. 40 av de 57 allsvenska lagen har haft tiotusen åskådare minst en gång i en hemmamatch. Sex av dem endast en gång.

Summeras både hemma- och bortamatcher är det AIK som kommer först med 674 matcher med IFK Göteborg strax därefter med 670 matcher. Sedan följer Malmö FF 589 matcher, Djurgårdens IF 425 matcher, IFK Norrköping 395 matcher och den gamla mjölkrossan Helsingborgs IF med 336 matcher. På bortaplan är det alltså AIK som dragit minst tiotusen till arenorna flest gånger. På bortaplan har 51 av de allsvenska lagen samlat minst tiotusen åskådare minst en gång, och eftersom två av lagen – IK Oddevold och Umeå FC – som inte dragit tiotusen på bortaplan lyckats med det hemma, är det endast fyra lag – Västerås IK, IK City, Brynäs IF och BK Derby – som aldrig spelat inför minst tiotusen åskådare i någon allsvensk match.

Flest matcher med minst tiotusen åskådare spelades säsongen 1953/54, då 78 matcher nådde detta imponerande åskådarantal, dvs 59 procent av säsongens matcher. Hur fördelningen ser ut respektive säsong när gäller antal matcher med minst tiotusen åskådare framgår av nedanstående diagram. Säsongen 2002 kommer faktiskt i detta sammanhang på en hedrande femte plats med 72 matcher. Det är faktiskt en match mer än säsongen 1959, men då skall det naturligtvis noteras att det spelades femtio fler allsvenska matcher 2002 än 1959. 72 matcher är dock bara två färre än antalet matcher med minst tiotusen åskådare i mammutallsvenskan 1957/58 då 198 matcher spelades jämfört med förra säsongens 182.

Det är kanske inte riktigt tydligt i svartvitt, men i diagrammet går det även läsa ut hur många matcher som haft minst 15-, 20-, eller 30-tusen åskådare. Rekordåret 1959 var det 20 matcher som hade minst 20 000 åskådare och i hela 12 av dem var det t o m över 30 000 åskådare. Motsvarande siffror för 2002 var tio och tre. Det är bra men ändå inte riktigt den spets som kunde iaktas under den gyllene perioden från andra halvan av 1940-talet och tjugo år framåt. Säsongen 1989 går det inte heller undvika att nämna, endast tre matcher hade minst tiotusen åskådare det året, två i serien och en i slutspelet.

- lägg för skojs skull in en imaginär linje mellan säsongerna 1953/54 och 1991 i diagrammet ovan, notera hur nära flertalet av de mellanliggande säsongerna ligger längs denna "linje"

En annan närmast sensationell händelse inträffade också under 2002, något som man kunde tro tillhörde en förgången tid. Ett lag lyckades nämligen nå minst tiotusen åskådare i samtliga sina hemmamatcher under säsongen. Det var Hammarby IF som lyckades med denna bedrift och det var endast för 29:e gången i den allsvenska historien som ett lag lyckades med detta. Det hände senast 1979 och då för IFK Göteborg, och dessförinnan för Östers IF under lagets triumftåg under sin allsvenska debutsäsong 1968. På 1930-talet hände detta fyra gånger, på 1940-talet sex gånger, på 1950-talet tretton gånger och på 1960-talet fyra gånger.

Malmö FF har lyckats med denna bedrift åtta gånger och AIK sju gånger, inkl. säsongen 1950/51 då man åkte ur allsvenskan för första gången. Övriga lag som haft så mycket publik i samtliga hemmamatcher under en säsong är IFK Göteborg (5), Djurgårdens IF (4), GAIS, Örgryte IS, IF Elfsborg, Östers IF och så då Hammarby IF (alla 1).

I en 14-lags serie är det alltså endast IFK Göteborg och Hammarby IF som hittills klarat av att hålla denna jämna och höga publiknivå.

Malmö FF spelade fem säsonger i rad – 1947/48-1951/52 - alla sina hemmamatcher med minst tiotusen åskådare på plats! Under denna period (21 maj 1947 – 19 oktober 1952) spelade skånepågarna 61 hemmamatcher i svit med minst tiotusen åskådare på läktarna, och hade inte laget med knappt 400 personer missat femsiffrigt åskådarantal i höst avslutningen mot Degerfors 1952 hade inte sviten ändat förrän efter 87 matcher. De 61 matcherna sågs i genomsnitt av 15 710 åskådare, vilket innebär att nästan exakt en miljon åskådare såg dessa matcher. Att publikstödet gjorde nytta visas av att MFF bara förlorade fyra av dessa 61 matcher!

Flest matcher med minst tiotusen åskådare – både hemma och borta – klarade IFK Göteborg av som nykomlingar säsongen 1977, med 22 matcher. Det var i en 14-lags serie, så än mer imponerande är de 21 matcher med minst tiotusen åskådare som såväl Malmö FF 1949/50 och Örgryte IS 1959 klarat av i en 12-lags serie. Märkligt nog var det två matcher i den fjärde omgången på Örijans Vall för både Malmö FF och Örgryte som innebar att de inte kom upp i tiotusen åskådare i samtliga allsvenska matcher dessa säsonger. För MFF:s del var det Halmia som bröt mönstret och tio år senare var det Halmstads BK som gjorde samma sak för ÖIS.

På följande sätt kan artikeln sammanfattas i punktform:

- Säsong med högst publiksnitt: 1959 – 13 369 åskådare
- Säsong med lägst publiksnitt: 1924/25 – 2 891 åskådare
- Säsong med flest matcher med minst 10 000 åskådare: 1953/54: 78 matcher
- Högst publiksnitt en säsong (hemma och borta): Örgryte IS 1959, 22 476 åskådare
- Högst publiksnitt en säsong (lag på hemmaplan): Örgryte IS 1959, 25 250 åskådare
- Lägst publiksnitt en säsong (lag på hemmaplan): Västerås IK 1924/25: 1 125 åskådare
- Lägst bästasnitt en säsong (lag på hemmaplan): AIK 1992: 5 210 åskådare
- Högst sämstasnitt en säsong (lag på hemmaplan): Halmstads BK 1956/57: 8 223 åskådare
- Toppat publikligan flest gånger: AIK (1929/30-2002), 32 gånger
- Sist i publikligan flest gånger: Åtvidabergs FF (1951/52-1982), 13 gånger
- Lag med flest matcher över 10 000 åskådare (på hemmaplan): IFK Göteborg, 412 gånger (1925-2002)
- Lag med flest matcher över 20 000 åskådare (på hemmaplan): AIK, 95 gånger (1931-2002)
- Lag med flest matcher över 30 000 åskådare (på hemmaplan): AIK, 27 gånger (1937-2002)
- Lag med flest matcher under 1 000 åskådare (på hemmaplan): Västra Frölunda IF, 27 gånger (1987-2000)

Publiksnitt på hemmaplan för de allsvenska lagen genom tiderna

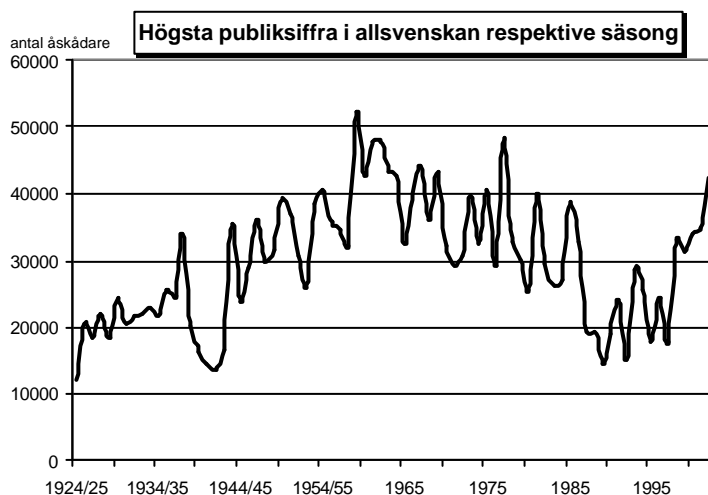
En liten översikt för respektive allsvenskt lag kanske också kan vara på sin plats...

lag	snittpublik	antal		lag	snittpublik	antal	
		hemma- matcher	>10000 åsk.			hemma- matcher	>10000 åsk.
AIK	11 223	876	410	Ludvika Ffl	3 451	11	0
Billingsfors IK	2 493	11	0	IFK Luleå	7 846	11	2
IK Brage	4 565	207	3	Malmö FF	10 032	799	342
Brynäs IF	3 603	13	0	Mjällby AIF	4 066	35	0
IK City	1 818	11	0	Motala AIF	6 527	17	1
Degerfors IF	5 135	329	18	Norrby IF	9 971	11	5
BK Derby	4 659	13	0	IFK Norrköping	6 994	817	148
Djurgårdens IF	10 519	554	236	IK Oddevold	4 060	13	1
IF Elfsborg	7 001	681	106	Redbergslids IK	8 898	11	3
IFK Eskilstuna	4 806	159	13	Reymersholms IK	7 470	11	1
GAIS	8 765	526	160	Råå IF	9 273	22	7
Gefle IF	4 494	43	0	IF Saab	5 870	13	1
GIF Sundsvall	5 023	105	6	Sandvikens AIK	4 939	11	0
Gårda BK	5 959	88	11	Sandvikens IF	5 190	235	26
IFK Göteborg	11 505	828	412	IK Sirius	6 820	37	6
Hallstahammars SK	3 211	22	0	IK Sleipner	5 363	176	11
IS Halmia	4 758	122	2	Stattena IF	3 031	22	0
Halmstads BK	5 915	493	42	Trelleborgs FF	2 911	142	0
Hammarby IF	9 329	467	170	IFK Uddevalla	1 389	22	0
Helsingborgs IF	8 209	596	150	Umeå FC	5 550	13	1
IFK Holmsund	3 372	11	0	V:a Frölunda IF	1 830	120	0
BK Häcken	2 440	76	0	Westermalms IF	7 597	22	4
Högdals IS	7 023	11	2	Västerås IK	1 125	11	0
IFK Malmö	7 660	149	31	Västerås SK	7 763	48	13
IFK Sundsvall	5 361	65	1	Åtvidabergs FF	3 966	181	4
Jönköpings S:a IF	7 557	110	18	Örebro SK	6 513	442	39
Kalmar FF	5 845	194	13	Örgryte IS	7 783	591	125
Landskrona BoIS	3 912	361	13	Östers IF	5 456	367	41
P:s Ljungskile SK	2 780	13	0	<i>Totalt</i>	<i>7 552</i>	<i>11 345</i>	<i>2 598</i>

Avslutningsvis listas här de femton högsta publiksiffrorna i allsvenskan genom tiderna, och se... även på denna lista – på 13:e plats – kommer den magiska säsongen 2002 med!

De femton högsta publiksiffrorna i allsvenska genom tiderna

1959-06-03	52 194	IFK Göteborg-Örgryte IS 0-3
1959-10-11	48 894	Djurgårdens IF-IFK Göteborg 1-1
1977-06-02	48 296	IFK Göteborg-IF Elfsborg 1-2
1962-09-23	47 811	Djurgårdens IF-IFK Norrköping 0-0
1961-08-30	47 734	IFK Göteborg-Örgryte IS 3-3
1959-08-20	46 294	Örgryte IS-IFK Göteborg 1-0
1959-09-06	45 959	Djurgårdens IF-IFK Norrköping 2-1
1967-05-25	44 130	Djurgårdens IF-AIK 1-1
1963-09-11	43 261	Djurgårdens IF-AIK 3-1
1969-06-04	43 130	IFK Göteborg-GAIS 2-0
1960-06-09	42 786	Örgryte IS-IFK Göteborg 2-1
1964-05-21	42 689	IFK Göteborg-Örgryte IS 3-5
2002-09-10	42 386	IFK Göteborg-Örgryte IS 2-5
1961-08-17	41 908	IFK Göteborg-IF Elfsborg 5-5
1975-05-29	40 669	AIK-Djurgårdens IF 1-2

Värt att notera kan det kanske vara att två av de högsta publiksiffrorna i svensk seriefotboll faktiskt kommit i division II matcher. 20 maj 1976 såg 50 690 åskådare GAIS-IFK Göteborg 1-3 och 11 juni 1975 såg 45 951 åskådare IFK Göteborg-Kalmar FF 0-1. Publikrekordet i en kvalmatch till allsvenskan är 46 405 åskådare Örgryte IS-Landskrona BoIS 5-0 den 11 oktober 1958.